Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

9. juuni 2016*

Apellatsioonkaebus — EÜ artikkel 81 — Keelatud kokkulepped — Tee-ehitusel kasutatava bituumeni Hispaania turg — Turu jagamine ja hindade kooskõlastamine — Teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (2002) — Punkti 23 alapunkti b viimane lõik — Osaline kaitse trahvi eest — Tõendid selliste faktide kohta, millest Euroopa Komisjon ei olnud eelnevalt teadlik

Kohtuasjas C-617/13 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 27. novembril 2013 esitatud apellatsioonkaebus,

Repsol Lubricantes y Especialidades SA, varem Repsol Lubricantes YPF y Especialidades SA, asukoht Madrid (Hispaania),

Repsol Petróleo SA, asukoht Madrid,

Repsol SA, asukoht Madrid,

esindajad: *abogado* L. Ortiz Blanco, *abogado* J. Buendía Sierra, *abogado* M. Muñoz de Juan, *abogado* A. Givaja Sanz ja *abogado* A. Lamadrid de Pablo,

apellandid,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: C. Urraca Caviedes ja F. Castillo de la Torre,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: neljanda koja president T. von Danwitz viienda koja presidendi ülesannetes, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts viienda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud D. Šváby (ettekandja), A. Rosas ja C. Vajda,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. aprilli 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

olles 16. juuli 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma apellatsioonkaebuses paluvad Repsol Lubricantes y Especialidades SA, varem Repsol Lubricantes YPF y Especialidades SA (edaspidi „RPA/Rylesa“), Repsol Petróleo SA ja Repsol SA tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 16. septembri 2013. aasta otsuse Repsol Lubricantes y Especialidades jt *vs.* komisjon (T-496/07, EU:T:2013:464, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“), millega kohus jättis rahuldamata nende hagi komisjoni 3. oktoobri 2007. aasta otsuse K(2007) 4441 (lõplik) EÜ […] artikli 81 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/38.710 – Bituumen (Hispaania)) (edaspidi „vaidlusalune otsus“) tühistamise nõudes ja nende teise võimalusena esitatud nõude vähendada neile määratud trahvi summat.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 1/2003

2 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 „Trahvid“ lõige 3 näeb ette, et „[t]rahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust“.

3 Selle määruse artiklis 31 on sätestatud:

„Euroopa Kohtul on täielik pädevus läbi vaadata otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed. Euroopa Kohus võib määratud trahvi või perioodilise karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada.“

1998. aasta suunised

4 Komisjoni teatise „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ST] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta“ (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „1998. aasta suunised“) punkti 1 kohaselt „[määratakse] [p]õhisumma […] kindlaks rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal, mis on ainsad [nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (esimene määrus [EÜ artiklite 81 ja 82] rakendamise kohta) (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3)] artikli 15 lõikes 2 osutatud kriteeriumid.“

5 Rikkumise raskusastme osas on 1998. aasta suuniste punktis 1 A sätestatud, et rikkumise raskuse hindamisel tuleb arvesse võtta selle laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjakohase geograafilise turu suurust. Selle sätte kohaselt jagunevad rikkumised kolme kategooriasse: kerged rikkumised, rasked rikkumised ja väga rasked rikkumised.

6 Vastavalt 1998. aasta suunistele on väga rasked rikkumised eelkõige horisontaalsed piirangud, näiteks „hinnakartellid“ ja turujagamiskvoodid. Nende rikkumiste puhul on trahvi võimalik põhisumma „rohkem kui 20 miljonit [eurot]“.

2002. aasta koostööteatis

7 Komisjoni teatises, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „2002. aasta koostööteatis“), on määratletud tingimused, mille korral komisjoniga tema poolt kartelli suhtes läbiviidava uurimise käigus koostööd tegevad ettevõtjad võib trahvist vabastada või vähendada trahvisummat, mille nad sellise koostöö puudumise korral oleksid pidanud tasuma.

8 Teatise punktis 7 on sätestatud:

„Trahvi vähendamine võib olla õigustatud ka ühe või mitme ettevõtja koostöö puhul. Trahvide vähendamine peab alati kajastama seda, mil määral ettevõtja esitatud andmed aitasid komisjonil sisuliselt ja ajaliselt rikkumist kindlaks teha. Trahvide vähendamine peab piirduma nende ettevõtjatega, kes esitavad komisjonile tõendid, millel on komisjoni valduses olevate andmetega võrreldes oluline lisaväärtus.“

9 Kõnealuse teatise B osa „Trahvi vähendamine“ punktides 21 ja 23 on ette nähtud:

„21. Selleks, et ettevõtja trahvi saaks vähendada, peab ta esitama komisjonile kahtlustatava rikkumise kohta tõendid, millel on komisjoni valduses olevate tõenditega võrreldes oluline lisaväärtus, ning lõpetama oma osaluse kahtlustatavas rikkumises hiljemalt tõendite esitamise ajal.

[…]

23. Komisjon määrab haldusmenetluse lõpus vastu võetavas lõplikus otsuses kindlaks:
a) kas ettevõtja esitatud tõenditel oli samal ajal komisjoni valduses olevate tõenditega võrreldes oluline lisaväärtus;

[…]

Kui ettevõtja esitab muu hulgas tõendid selliste faktide kohta, millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik ja mis mõjutavad otseselt kahtlustatava kartelli tähtsust või kestust, ei võta komisjon neid andmeid arvesse võimalike trahvide määramisel kõnealused tõendid esitanud ettevõtja suhtes.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

10 Vaidluse taust on välja toodud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–91 ja selle võib kokku võtta alljärgnevalt.

11 Toode, mida rikkumine puudutab, on sitke bituumen ehk bituumen, mida ei ole mingil viisil töödeldud ja mida kasutatakse teede ehitamisel ja hooldamisel.

12 Hispaania bituumeniturul tegutsevad esiteks kolm tootjat ehk kontsernid Repsol, CEPSA-PROAS ja BP ning teiseks importijad, kelle hulka kuuluvad Nynäsi kontsern ja Petróleos de Portugal (Petrogal).

13 RPA/Rylesa aktsiakapitalist 99,99% kuulus aastatel 1991–2002 Repsol Petróleole, kes ise oli Repsoli kontserni emaettevõtja Repsol YPF SA (nüüd Repsol) 99,97-protsendiline tütarettevõtja.

14 RPA/Rylesa toodab ja turustab bituumenitooteid. Üks Repsol Petróleo tegevusaladest on sitke bituumeni tootmine ja selle müümine turustamise eesmärgil RPA/Rylesale.

15 Repsoli kontserni kaks teist äriühingut Petróleos del Norte SA ja Asfalnor SA tegelevad Hispaanias sitke bituumeniga seotud tegevusega.

16 RPA/Rylesa ja Petróleos del Norte SA käive, mis tekkis Hispaanias sitke bituumeni müügist kolmandatele isikutele 2001. aasta majandusaastal, oli 97 500 000 eurot ehk 34,04% asjaomasest turust. Repsoli kontserni konsolideeritud kogukäive vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisele eelnenud majandusaastal ehk aastal 2006 oli 51 355 000 000 eurot.

17 Pärast seda, kui BP esitas 20. juunil 2002 vastavalt 2002. aasta koostööteatisele taotluse trahvide eest kaitse saamiseks, viidi 1. ja 2. oktoobril 2002 kontsernide Repsol, CEPSA-PROAS, BP, Nynäs ja Petrogal äriühingute ruumides läbi kontrollid.

18 Komisjon saatis 6. veebruaril 2004 asjaomastele ettevõtjatele määruse nr 17 artikli 11 lõike 3 alusel esimesed teabenõuded.

19 Apellandid ja PROAS esitasid vastavalt 2004. aasta 31. märtsi ja 5. aprilli faksidega komisjonile 2002. aasta koostööteatise alusel taotluse, millele oli lisatud ettevõtja avaldus.

20 Pärast seda, kui komisjon oli asjaomastele ettevõtjatele saatnud veel neli teabenõuet, alustas ta ametlikult menetlust ja saatis ajavahemikus 24.–28. augustini 2006 vastuväiteteatise kontsernide BP, Repsol, CEPSA-PROAS, Nynäs ja Petrogal äriühingutele.

21 Komisjon võttis 3. oktoobril 2007 vastu vaidlusaluse otsuse, milles ta tuvastas, et selle adressaadiks olevad 13 äriühingut olid sõlminud palju Hispaania territooriumil (välja arvatud Kanaari saared) tee-ehitusel kasutatava sitke bituumeni valdkonda puudutavaid turu jagamise ja hindade kooskõlastamise kokkuleppeid.

22 Komisjon leidis, et mõlemad tuvastatud konkurentsipiirangud, nimelt turu jagamise ja hindade kooskõlastamise horisontaalkokkulepped kuulusid juba oma laadi poolest EÜ artikli 81 kõige raskemat liiki rikkumiste hulka, millega saab kohtupraktika kohaselt põhjendada rikkumise kvalifitseerimist „väga raskeks“.

23 Komisjon kehtestas määratavate trahvide „lähtesummaks“ 40 000 000 eurot, võttes arvesse rikkumise raskust, asjaomase turu väärtust, mis rikkumise viimasel täisaastal ehk 2001. aastal oli hinnanguliselt 286 400 000 eurot, ja asjaolu, et rikkumine piirdus ainult ühes liikmesriigis toimunud bituumeni müügiga.

24 Seejärel liigitas komisjon vaidlusaluse otsuse adressaatideks olevad ettevõtjad erinevatesse kategooriatesse, mille ta määras kindlaks vastavalt nende suhtelisele olulisusele asjaomasel turul ja mille alusel ta kohtles neid erinevalt, et võtta arvesse nende tegelikku majanduslikku suutlikkust põhjustada konkurentsile olulist kahju.

25 Repsoli kontsern ja PROAS, kelle asjaomased turuosad olid 2001. aasta majandusaastal vastavalt 34,04 ja 31,67%, liigitati esimesse kategooriasse, BP kontsern, kelle turuosa oli 15,19%, teise kategooriasse ning kontsernid Nynäs ja Petrogal, kelle turuosad olid 4,54–5,24%, kolmandasse kategooriasse. Sellel alusel kohandati määratavate trahvide lähtesummasid järgmiselt:

— esimene kategooria, Repsoli kontsernile ja PROAS-ile: 40 000 000 eurot;

— teine kategooria, BP kontsernile: 18 000 000 eurot;

— kolmas kategooria, kontsernidele Nynäs ja Petrogal: 5 500 000 eurot.

26 Selleks et määrata trahvide suurus kindlaks tasemel, mis tagab piisavalt hoiatava mõju, pidas komisjon sobivaks kohaldada Repsoli kontsernile määratava trahvi põhisumma suhtes kordajat 1,2.

27 Pärast trahvide lähtesumma suurendamist lähtuvalt rikkumise kestusest, st ajavahemiku eest, mis Repsoli kontserni puhul kestis 11 aastat ja 7 kuud (1. märtsist 1991 kuni 1. oktoobrini 2002), järeldas komisjon, et Repsolile määratavat trahvisummat tuleb suurendada 30% raskendavate asjaolude tõttu, kuna kõnealune kontsern oli asjaomase kartelli üks olulistest „mootoritest“.

28 Komisjon otsustas samuti, et 2002. aasta koostööteatise alusel oli Repsoli kontsernil õigus trahvisumma – mis talle oleks tavapäraselt tulnud määrata – vähendamisele 40%.

29 Nendest asjaoludest lähtuvalt määrati RPA/Rylesale, Repsol Petróleole ja Repsol YPF-ile solidaarselt tasumisele kuuluv trahv 80 496 000 eurot.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

30 Apellandid esitasid Üldkohtu kantseleisse 18. detsembril 2007 hagiavalduse, milles nad palusid vaidlusalune otsus tühistada ning teise võimalusena vähendada neile määratud trahvi summat.

31 Nõude põhjendamiseks esitasid apellandid kaheksa väidet, millest üksnes neljas kuni kuues ja kaheksas väide on käesoleva apellatsioonkaebusega seoses asjassepuutuvad.

32 Neljas ja viies väide, mida Üldkohus analüüsis koos, tuginesid esiteks faktiveale ja õigusnormi rikkumisele nende tõendite uurimisel, mille apellandid olid esitanud vastuseks vastuväiteteatisele, kinnitamaks RPA/Rylesa ärilist sõltumatust Repsol Petróleost ja Repsol YPF-ist, ning teiseks asjaolule, et täiendavad tõendid nende kolme äriühingu osaluste kohta ei olnud sellised, mis kinnitaks kahe viimasena nimetatud äriühingu otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldust esimesena nimetatud äriühingu suhtes.

33 Kuues väide tugines asjaolule, et määratud trahvi summa kehtestati proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid rikkudes.

34 Kaheksanda väitega vaidlesid apellandid sisuliselt vastu sellele, et komisjon kohaldas 2002. aasta koostööteatist ja eelkõige selle punkti 23 alapunkti b viimast lõiku.

35 Üldkohus lükkas kõik need väited tagasi ja jättis hagi tervikuna rahuldamata.

36 Kohus jättis samuti rahuldamata komisjoni vastuhagi, milles paluti apellantidele määratud trahvi summat suurendada.

Poolte nõuded

37 Apellatsioonkaebuses paluvad apellandid Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja vaidlusalune otsus;

— vähendada määratud trahvi summat;

— tuvastada Üldkohtu menetluse ülemäära pikk ja põhjendamatu kestus, ning

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

38 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebus rahuldamata, ja

— mõista kõik kohtukulud välja apellantidelt.

Apellatsioonkaebuse analüüs

39 Apellandid esitavad oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks neli väidet.

Esimene väide, mis tugineb õigusnormi rikkumisele RPA/Rylesa ärilise sõltumatuse hindamisel või teise võimalusena selle hinnangu põhjendamata jätmisele

Poolte argumendid

40 Põhjendamaks vaidlustatud kohtuotsuse punktide 179–207 vastu suunatud esimest väidet kinnitavad apellandid, et see kohtuotsus sisaldab kahte õigusnormi rikkumist seoses nende tõendite hindamisega, mille apellandid esitasid selleks, et toetada oma argumente, millega sooviti tõendada RPA/Rylesa ärilist sõltumatust Repsol Petróleost ja Repsol YPF-ist.

41 Nad heidavad Üldkohtule ette seda, et kohus järeldas eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 202 ja 203, et tõend, et emaettevõtja ei rakendanud oma 100-protsendiliste või peaaegu 100-protsendiliste tütarettevõtjate suhtes tegelikult kontrolli, on ebapiisav, et lükata ümber selle emaettevõtja poolt oma tütarettevõtjate suhtes otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldust.

42 Teise võimalusena leiavad apellandid, et Üldkohus rikkus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 36 ja artikli 53 esimesest lõigust tulenevat põhjendamiskohustust, hinnates apellantide esitatud iga tõendit liiga individualiseeritult, mitte nende kogumis, välja arvatud hinnangu puhul, mis on lakoonilises sõnastuses esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 207.

43 Komisjon väidab, et esimene väide ei ole põhjendatud.

Euroopa Kohtu hinnang

44 Käesoleva väite peamise osaga seoses piisab, kui märkida, et see väiteosa tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse vääriti mõistmisest.

45 Nimelt ei nähtu ühestki vaidlustatud kohtuotsuse punktist, millele apellandid viitavad, et Üldkohus leidis, et tõend, et emaettevõtja ei rakendanud oma 100-protsendiliste või peaaegu 100-protsendiliste tütarettevõtjate suhtes tegelikult kontrolli, on ebapiisav, et lükata ümber selle emaettevõtja poolt oma tütarettevõtjate suhtes otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldust.

46 Vaidlustatud kohtuotsusest ja eelkõige selle punktidest 207 ja 211 tuleneb üksnes, et Üldkohus leidis, et apellantide esitatud tõendid ei kinnitanud RPA/Rylesa tegevuse sõltumatust Repsol Petróleost ja Repsol YPF-ist ning seega ei olnud võimalik ümber lükata eeldust, et kaks viimasena mainitud äriühingut avaldasid esimesele tegelikult otsustavat mõju.

47 Lisaks sellele tuleb meenutada, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu kohaselt ei kuulu faktiliste asjaolude hindamine apellatsiooni staadiumis Euroopa Kohtu pädevusse (vt selle kohta kohtuotsus, 11.9.2014, MasterCard jt *vs.* komisjon, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punkt 113).

48 Apellatsioonkaebuse esimese väite teisese osaga seoses tuleb tõepoolest märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 207 järeldas Üldkohus eelnevaid põhjendusi esitamata, et apellantide poolt tühistamishagi raames esitatud tõendite kogum ei võimalda ümber lükata eeldust, et Repsol Petróleo ja Repsol YPF avaldasid RPA/Rylesale tegelikult otsustavat mõju.

49 Samas nähtub vaidlustatud kohtuotsusest, et lükkamaks selle punktides 207 ja 211 tagasi apellantide argumendid, millega viimased soovisid tõendada RPA/Rylesa ärilist sõltumatust Repsol Petróleost ja Repsol YPF-ist, ei piirdunud Üldkohus apellantide iga tõendi kontekstivälise analüüsimisega.

50 Lisaks asjaolule, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 164–206 teostas Üldkohus faktide iseseisva hindamise raames poolte kõikide tõendite üksikasjaliku analüüsi, mida ei saa nende tõendite kogumis hindamiseks tähelepanuta jätta, nähtub kohtuotsuse punktidest 208–210, et Üldkohus analüüsis ja hindas ka teatud täiendavaid kaudseid tõendeid, millele komisjon vaidlusaluses otsuses oli tuginenud ja mille suhtes ta leidis, et need kinnitavad tõsiasja, et apellandid moodustasid tegelikult ühe majandusüksuse.

51 Nii toimides võis Üldkohus, rikkumata õigusnormi ja eelkõige kohustust oma otsust põhjendada, järeldada, et apellandid ei olnud tõendanud RPA/Rylesa tegevuse sõltumatust Repsol Petróleost ja Repsol YPF-ist.

52 Sellest järeldub, et apellatsioonkaebuse esimene väide tuleb jätta põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

Teine väide, mis tugineb õigusnormi rikkumisele 2002. aasta koostööteatise tõlgendamisel

Poolte argumendid

53 Vaidlustatud kohtuotsuse punktide 339–349 vastu suunatud teise väitega väidavad apellandid, et Üldkohus rikkus 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b teise lõigu tõlgendamisel õigusnormi, keeldudes neile andmast osalist kaitset trahvi eest põhjendusel, et apellandid väitsid ekslikult, et Repsol oli see, kes avaldas selle teatise alusel esitatud avalduses andmeid, mis võimaldasid komisjonil saada teada asjaolust, et kartellikokkulepe jätkus ajavahemikus, mis vastas aastatele 1998–2002.

54 Käesoleval juhul apellandid, mööndes, et komisjonil olid enne nende 2002. aasta koostööteatise alusel esitatud avaldust dokumendid, mis tõendasid süüks pandud rikkumise tegelikku kestust, väidavad, et just nende poolt välja toodud faktiliste asjaolude kokkuvõte, mis sisaldub kõnealuses avalduses, oli see, mis võimaldas komisjonil avastada, et BP kontsern oli tõde vaidlusaluse kartelli tõelise kestuse kohta varjanud ja et see rikkumine jätkus kõnealusel ajavahemikul.

55 Apellandid väidavad sellega seoses, et 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b viimase lõigu sõnastust ja eelkõige hispaaniakeelses versioonis kasutatud sõnu „*hechos de los cuales la Comisión no tenga conocimiento previo*“, millele inglis- ja prantsuskeelsetes versioonides vastavad sõnad „*facts previously unkown*“ ja „*faits précédemment ignorés*“, tuleb mõista nii, et need ei tähenda pelka dokumentide füüsilist valdamist komisjoni poolt, vaid need nõuavad ka „kognitiivset elementi“ ehk seda, et komisjon on teadlik rikkumisest, mida asjaomased dokumendid kinnitavad.

56 Lisaks sellele ja igal juhul väidavad apellandid, et kõnealuse sätte ebaselguse tõttu oleks Üldkohus pidanud andma tõlgenduse, mis oleks nende suhtes kõige soodsam.

57 Komisjoni hinnangul tuleb apellatsioonkaebuse teine väide tunnistada uueks ja seega vastuvõetamatuks, kuna apellantide esitatud tühistamishagi ei sisaldanud argumente selle kohta, et viidatud sätte kohaldamiseks on nõutav „kognitiivne element“. Teise võimalusena on see väide põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

58 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu kodukorra artikli 170 lõike 1 kohaselt ei või apellatsioonkaebuses muuta Üldkohtu menetluses olnud hagi eset. Euroopa Kohtu pädevus apellatsioonimenetluses on nimelt piiratud esimeses kohtuastmes arutatud väidetele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega (vt selle kohta kohtuotsus, 22.5.2014, ASPLA *vs.* komisjon, C-35/12 P, EU:C:2014:348, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Pool ei saa seega esitada esimest korda Euroopa Kohtus väidet, mida ta ei ole esitanud Üldkohtus, kuna see võimaldaks tal Üldkohtus arutatud asjaga võrreldes laiendada kohtuasja ulatust Euroopa Kohtus, kellel on apellatsioonimenetluses piiratud pädevus (kohtuotsus, 3.9.2015, Inuit Tapiriit Kanatami jt *vs.* komisjon, C-398/13 P, EU:C:2015:535, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Samas, nagu tõi välja kohtujurist oma ettepaneku punktides 17 ja 18, tuleb tõdeda, et apellandid esitasid sisuliselt kõnealused argumendid Üldkohtule esitatud tühistamishagis.

61 Vastupidi komisjoni väidetule tuleb apellatsioonkaebuse teine väide tunnistada seega vastuvõetavaks.

62 Selle väitega heidavad apellandid Üldkohtule ette, et kohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 339–349 õigusnormi sellega, et ta kinnitas komisjoni poolt mõistele „faktid, millest ei oldud eelnevalt teadlik“ 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b viimase lõigu tähenduses antud tõlgenduse ja selle kohaldamise. Nimetatud punktis ei ole aga viidatud pelgale dokumentide füüsilisele valdamisele, vaid see nõuab sellise eraldi kriteeriumi arvessevõtmist, mille apellandid liigitavad „kognitiivseks kriteeriumiks“.

63 Siinkohal tuleb esmalt meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ainult Üldkohus pädev tuvastama ja hindama fakte ning üldjuhul uurima tõendeid, millele ta nende faktide tuvastamisel tugineb. Kui vastavad tõendid on kogutud nõuetekohaselt, kui on järgitud õiguse üldpõhimõtteid ning tõendamiskohustust ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme, on üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. See hinnang – välja arvatud juhul, kui neid tõendeid on moonutatud – ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida (kohtuotsus, 20.1.2016, Toshiba Corporation *vs.* komisjon, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 40).

64 Seetõttu ei saa kahtluse alla seada Üldkohtu faktilisi tuvastusi, mida on apellatsioonkaebuse teise väitega vaidlustatud ja eelkõige seda, mis sisaldub vaidlustatud kohtuotsuse punktis 341, mille kohaselt olid komisjoni valduses juba enne apellantide avalduse saamist 31. märtsil 2004, mis oli lisatud Repsoli taotlusele 2002. aasta koostööteatise alusel, olulised andmed, mis sisaldusid 1. ja 2. oktoobril 2002 teostatud kontrollimiste käigus kogutud ajakohastes dokumentides. Sama kehtib ka asjaolu kohta, et Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 345 tagasi argumendi, mis puudutab Repsoli poolt välja toodud faktide väidetavat lisaväärtust seoses ajavahemikuga, mis vastab aastatele 1998–2002.

65 Teiseks, mis puudutab apellantide viidatud õigusnormi rikkumist, tuleb märkida, et 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b viimases lõigus on sätestatud, et „kui ettevõtja esitab muu hulgas tõendid selliste faktide kohta, millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik ja mis mõjutavad otseselt kahtlustatava kartelli tähtsust või kestust, ei võta komisjon neid andmeid arvesse võimalike trahvide määramisel kõnealused tõendid esitanud ettevõtja suhtes“.

66 Kõnealuse sätte sõnastusest endast nähtub, et selles ette nähtud osaline kaitse trahvide eest nõuab, et täidetud oleks kaks tingimust: esiteks, et ettevõtja on esimene, kes tõendab faktilisi asjaolusid, millest komisjon ei olnud varem teadlik, ja teiseks, et need faktilised asjaolud, mis mõjutavad otseselt kahtlustatava keelatud kokkuleppe raskust või kestust, võimaldavad komisjonil jõuda rikkumise osas uutele järeldustele (kohtuotsus, 23.4.2015, LG Display ja LG Display Taiwan *vs.* komisjon, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punkt 78).

67 Euroopa Kohus on täpsustanud, et sõnastus „faktid[...], millest komisjon ei olnud […] teadlik“ ei ole kahemõtteline ja see lubab tõlgendada 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b viimast lõiku kitsalt, piirates seda juhtumitega, kus kartellis osalev äriühing esitab komisjonile rikkumise raskuse või kestuse kohta uut teavet (vt selle kohta kohtuotsus, 23.4.2015, LG Display ja LG Display Taiwan *vs.* komisjon, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punkt 79 ning seal viidatud kohtupraktika).

68 Euroopa Kohus on samuti leidnud, et neile sõnadele antav mõte peab tagama asjaomase teatise punkti 23 alapunkti b viimase lõiguga taotletud eesmärke ja eelkõige leebema kohtlemise programmi tõhususe (vt selle kohta kohtuotsus, 23.4.2015, LG Display ja LG Display Taiwan *vs.* komisjon, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punkt 84 ning seal viidatud kohtupraktika). Nagu on märkinud kohtujurist oma ettepaneku punktis 22, on leebema kohtlemise programmide eesmärk saavutada see, et rikkumise toimepanijad ise sellest teatavad, selleks et rikkumine kiiresti ja täielikult lõpetada.

69 Seega tuleb tagada ka selle sätte kasulik mõju, mis juhul, kui ettevõtja esitab 2002. aasta koostööteatise alusel trahvide eest täieliku kaitse saamiseks komisjonile esimesena tõendid, mis võimaldavad komisjonil tuvastada, et toime on pandud ELTL artikli 101 rikkumine, kuid jätab avalikustamata teabe, millest tuleneb, et rikkumine kestis kauem, kui nendest tõenditest näha, motiveerib trahvide eest osalise kaitse andmise kaudu kõiki teisi selles rikkumises osalenud ettevõtjaid olema esimene sellist teavet avalikustama (vt selle kohta kohtuotsus, 23.4.2015, LG Display ja LG Display Taiwan *vs.* komisjon, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punkt 85).

70 Eeltoodut arvestades ei saa apellantide poolt pakutud „kognitiivse“ kriteeriumiga nõustuda. Nimelt tuleb 2002. aasta koostööteatise punkti 23 alapunkti b viimast lõiku tõlgendada nii, et ettevõtja poolt selle teatise alusel esitatud taotluse raames avaldatud tõendit saab pidada tõendiks, „millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik“ vaid siis, kui sellel on objektiivselt oluline lisaväärtus võrreldes tõenditega, mis komisjoni valduses juba on.

71 See tõlgendus tuleneb esiteks 2002. aasta koostööteatise üldisest ülesehitusest. Nimelt vastavalt 2002. aasta koostööteatise punktidele 7 ja 21 ning punkti 23 alapunktile a eeldab komisjoni poolt määratud trahvi vähendamine kõnealuse teatise alusel seda, et kaitset taotlevad ettevõtjad esitaks komisjonile tõendeid, millel on oluline lisaväärtus võrreldes nendega, mis komisjoni valduses juba on. Sama peab kehtima ka osalise kaitse andmise suhtes, mis on ette nähtud selle teatise punkti 23 alapunkti b viimases lõigus.

72 Teiseks tuleb viimati nimetatud sätte kohaldamise eesmärgil märkida, et tõendi valdamine komisjoni poolt tähendab selle sisust teadlik olemist, sõltumata sellest, kas komisjoni teenistused on asjaomast tõendit tegelikult uurinud ja analüüsinud.

73 Kõnealusel juhul, nagu nähtub ka käesoleva kohtuotsuse punktist 64, tõdes Üldkohus kindlalt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 341, mis viitab vaidlusaluse otsuse punktile 592, et enne apellantide avaldust, mis esitati 2002. aasta koostööteatise alusel, oli komisjonil teave faktide kohta, mis leidsid aset ajavahemikul, mis vastab aastatele 1998–2002, ja mis koguti 1. ja 2. oktoobril 2002 toimunud kontrollimiste käigus. Lisaks sellele lükkas Üldkohus kindlalt tagasi argumendi Repsoli poolt teatatud faktide väidetava lisaväärtuse kohta seoses kõnealuse ajavahemikuga.

74 Seega võis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 344 õigusnormi rikkumata järeldada, et apellantidel ei olnud õigust asjaomase teatise punkti 23 alapunkti b kolmanda lõigu alusel paluda, et trahvisumma kindlaksmääramisel ei arvestataks kõnealust kartelli puudutavaid faktilisi asjaolusid, mis leidsid aset ajavahemikul, mis vastab aastatele 1998–2002.

75 Järelikult tuleb apellatsioonkaebuse teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide, mis tugineb ELTL artikli 261 ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele, kuna Üldkohus ei täitnud oma kohustust teostada määratud karistuste suhtes oma täielikust pädevusest tulenevat kontrolli

Poolte argumendid

76 Apellandid väidavad, et Üldkohus rikkus ELTL artiklit 261 ja proportsionaalsuse põhimõtet, sest ta ei viinud läbi vaidlusaluse otsuse autonoomset ja kõikehõlmavat kontrolli seoses määratud trahvi põhisumma kindlaksmääramisega; põhisummaks oli kehtestatud 40 000 000 eurot ehk kaks korda suurem summa kui viitesumma, mis 1998. aasta suunistes on ette nähtud „väga raskete“ rikkumiste puhul, samas kui vaidlusaluses otsuses välja toodud teguritest lähtudes oleks tulnud kehtestada põhisumma, milleks oleks olnud 20 000 000 eurot või vähem.

77 Selle kohta väidavad apellandid, et vastuseks nende tühistamishagi kuuendale väitele, millega nad vaidlustasid komisjoni poolt määratud trahvi põhisumma, tuginedes eelkõige proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele, tõdes Üldkohus vaid esiteks, et süüks pandud rikkumine tuleb kindlalt kvalifitseerida „väga raskeks“, ja teiseks, et komisjon kinnitas, et ta võttis arvesse vaidlusaluses otsuses välja toodud täiendavaid tegureid, kontrollimata seda, kas komisjoni hinnang neile tõenditele oli antud nõuetekohaselt.

78 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 245–250 Üldkohus üksnes loetles vaidlusaluses otsuses arvesse võetud tegureid, jättes ise tegeliku ja autonoomse hinnangu andmata, mistõttu ei olnud apellantidel võimalik mõista, miks said komisjon ja seejärel Üldkohus nende tegurite alusel kinnitada määratud trahvi põhisummaks summa, mis vastab 1998. aasta suunistes „väga rasketeks“ kvalifitseeritud rikkumiste eest ette nähtud kahekordsele miinimumsummale.

79 Lõpuks väidavad apellandid, et Üldkohus oleks ELTL artikli 261 alusel täieliku pädevuse teostamise raames pidanud määratud trahvi põhisumma proportsionaalsuse hindamiseks võtma arvesse rikkumise mõju puudumist ja kõnealuse põhisumma olulisust võrreldes nende käibega.

80 Komisjon leiab, et apellatsioonkaebuse kolmas väide tuleb tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

81 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohus ei saa apellatsioonkaebuse raames õigusküsimusi käsitledes asendada Üldkohtu hinnangut õigluse põhjendustel oma hinnanguga, kui Üldkohus täieliku pädevuse raames andis oma hinnangu nende trahvide summale, mis ettevõtjatele määrati nende poolt liidu õiguse rikkumise eest (vt eelkõige kohtuotsus, 22.11.2012, E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 125).

82 Ainult juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et karistuse määr ei ole mitte ainult sobimatu, vaid ka niivõrd liigne, et see on ebaproportsionaalne, tuleb tal tuvastada, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi trahvisumma sobimatuse tõttu (kohtuotsus, 30.5.2013, Quinn Barlo jt *vs.*komisjon, C-70/12 P, EU:C:2013:351, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

83 Sellest järeldub, et kuivõrd apellandid vaidlustavad apellatsioonkaebuse kolmanda väitega Üldkohtu hinnangu määratud trahvi põhisumma proportsionaalsusele kohtuasja asjaolude suhtes, jättes aga tõendamata ja isegi väitmata, et see summa on mitte üksnes sobimatu, vaid ka niivõrd liigne, et see on ebaproportsionaalne, tuleb kõnealune väide vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

84 Täiendavalt tuleb meenutada, et mis puudutab komisjoni otsuste kohtulikku kontrollimist, kui komisjon otsustab konkurentsieeskirjade rikkumise eest määrata trahvi või karistusmakse, siis lisaks ELTL artiklis 263 ette nähtud seaduslikkuse kontrollile on liidu kohtul täielik pädevus, mis on talle

ELTL artikli 261 kohaselt antud määruse nr 1/2003 artikliga 31 ja mis annab talle õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ning sellest tulenevalt määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada (kohtuotsus, 22.10.2015, AC-Treuhand *vs.* komisjon, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 Samas tuleb meeles pidada, et ELTL artiklis 261 ja määruse nr 1/2003 artiklis 31 ette nähtud täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist ning et menetlus liidu kohtutes on võistlev. Välja arvatud avalikul huvil põhinev väide, mille kohus peab tõstatama omal algatusel, on seega hageja kohustatud esitama väited vaidlusaluse otsuse kohta ja neid väiteid tõendite abil põhjendama (kohtuotsus, 22.10.2015, AC-Treuhand *vs.* komisjon, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

86 Seevastu Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 lõikes 1 ette nähtud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest tulenevate nõuete täitmiseks ja arvestades, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 on sätestatud, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust, peab Üldkohus ELTL artiklites 261 ja 263 ette nähtud pädevuse teostamisel analüüsima iga õiguslikku või faktilist argumenti, millega soovitakse tõendada, et trahvisumma suurus ei ole kooskõlas rikkumise raskuse ja kestusega (kohtuotsus, 22.10.2015, AC-Treuhand *vs.* komisjon, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

87 Käesolevas kohtuasjas tuleb tõdeda, et Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 250–258, et ühtegi rikkumist ei ole võimalik esile tuua seoses sellega, et komisjon kehtestas apellantide trahvi arvutamise aluseks summa 40 000 000 eurot ja et see summa ei ole ebaproportsionaalne.

88 Selleks hindas Üldkohus esiteks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 245–249 toimepandud rikkumise raskust, asjaomase geograafilise turu ulatust ja apellantide turuosa, ning teiseks selle kohtuotsuse punktides 251–257 vastas õiguslikult ja põhjenduslikult piisavalt argumentidele, mis tuginesid eelkõige kõnealuse kartellikokkuleppe tegeliku mõju puudumisele või asjaolule, et apellantidele määratud trahvi põhisumma moodustas nende käibest väga suure osa.

89 Nii toimides ei rikkunud Üldkohus kohtulikku kontrolli teostades õigusnormi.

90 Samuti tuleb märkida, et 1998. aasta suuniste punkti 1A kolmas taane näeb ette, et väga raskete rikkumiste puhul on võimalik trahvisumma suurem kui 20 miljonit eurot. Seega kujutab 20 miljoni euro suurune summa endast vaid minimaalset summat, mis on neis suunistes ette nähtud ja millest kõrgemale kehtestab komisjon lähtesumma trahvide arvutamiseks selliste rikkumiste eest.

91 Kuivõrd apellandid heidavad Üldkohtule ette õigusnormi rikkumist seetõttu, et kohus lükkas tagasi nende argumendid, mille kohaselt oleks komisjon pidanud arvestama rikkumise tegeliku mõju puudumist turul, siis piisab, kui märkida sarnaselt komisjoniga, et apellandid ei ole vaidlusalust otsust selles küsimuses Üldkohtus vaidlustanud ja et pealegi ei ole seal sellise mõju puudumist mainitudki ning et apellandid ei ole esitanud ka Üldkohtus tõendeid selle kohta, et rikkumise mõju oli mõõdetav. Neil asjaoludel tuleb apellantide argumendid vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

92 Sellest lähtuvalt tuleb apellatsioonkaebuse kolmas väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Neljas väide, et Üldkohus on kohtuotsuse tegemisel ületanud mõistlikku tähtaega

Poolte argumendid

93 Neljanda väitega väidavad apellandid, et Üldkohus rikkus harta artiklit 47 ja Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõiget 1, sest ta ei teinud kohtuotsust mõistliku aja jooksul, mistõttu tuleb neile määratud trahvisummat vähendada või selle rikkumise olemasolu tuvastada.

94 Sellega seoses toovad nad välja, et nende tühistamishagi esitati 18. detsembril 2007, et kirjalik menetlus lõpetati 25. septembril 2008, et nende seisukohta käesoleva kohtuasja võimalikuks liitmiseks kohtuasjadega T-462/07, T-482/07, T-495/07 ja T-497/07 paluti 11. juulil 2012, et kohtuistung toimus 14. jaanuaril 2013 ja et vaidlustatud kohtuotsus kuulutati 16. septembril 2013.

95 Seega märgivad nad, et kogu menetlus kestis ligikaudu viis aastat ja üheksa kuud, millest nelja ja poole aasta jooksul ei toimunud midagi alates hagiavalduse esitamisest kuni seisukoha esitamise palveni käesoleva kohtuasja võimaliku liitmise kohta teiste kohtuasjadega, mis on analoogne olukorraga, mille Euroopa Kohus tuvastas 26. novembri 2013. aasta kohtuotsus Groupe Gascogne *vs.* komisjon (C-58/12 P, EU:C:2013:770).

96 Sellega seoses väidavad apellandid, et mitte ükski erandlik asjaolu ei õigusta kohtuasja menetluse sellist viibimist, mida ei põhjustanud ei nendepoolsed sekkumised või tegevusetus ega ka kohtuasja eriline keerukus.

97 Komisjon leiab, et apellatsioonkaebuse neljas väide tuleb tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

98 Olgu meenutatud, et kui liidu kohus rikub harta artikli 47 teisest lõigust tulenevat kohustust lahendada talle esitatud asjad mõistliku aja jooksul, siis on sanktsioon sellise rikkumise eest Üldkohtule esitatav kahju hüvitamise nõue, kusjuures selline nõue on tõhus õiguskaitsevahend. Seega ei saa nõuet hüvitada kahju, mis on tekkinud seetõttu, et Üldkohus ei ole teinud lahendit mõistliku aja jooksul, esitada apellatsioonkaebuse raames otse Euroopa Kohtule, vaid see tuleb esitada Üldkohtule endale (kohtuotsused, 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 66; 9.10.2014, ICF *vs.* komisjon, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 57, ning 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punktid 17 ja 18).

99 Üldkohus, kellel on selleks pädevus ELTL artikli 256 lõike 1 alusel ja kellele on esitatud kahju hüvitamise nõue, on kohustatud sellise nõude üle otsustama erinevas kooseisus kui see, mis lahedas selle menetluse aluseks olnud vaidlust, mille kestust kritiseeritakse (vt selle kohta kohtuotsused, 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 67; 9.10.2014, ICF *vs.* komisjon, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 58, ning 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 19).

100 Samas, kui on ilmne, ilma et pooled peaksid selle kohta täiendavaid tõendeid esitama, et Üldkohus rikkus piisavalt selgelt oma kohustust lahendada kohtuasi mõistliku aja jooksul, võib Euroopa Kohus selle asjaolu tuvastada (vt selle kohta kohtuotsused, 9.10.2014, ICF *vs.* komisjon, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punkt 59, ja 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 20).

101 Käesoleval juhul on see nii. Üldkohtu menetluse kestus ehk ligikaudu viis aastat ja üheksa kuud, mis täpsemalt sisaldab nelja aasta ja ühe kuu pikkust ajavahemikku, mis ilma ühegi menetlustoiminguta kulus kirjaliku menetluse lõpust kohtuistungini, ei saa olla seletatav ei kohtuasja laadi ega keerukuse ega ka selle kontekstiga. Nimelt, esiteks ei olnud Üldkohtule lahendamiseks esitatud vaidlus eriti keeruline. Teiseks ei nähtu vaidlustatud kohtuotsusest ega poolte esitatud asjaoludest, et tegevusetuse periood oleks objektiivselt põhjendatud või et apellandid oleksid selle pikenemise põhjustanud. Asjaolu, et Üldkohus palus 11. juulil 2012 apellantidelt seisukohta käesoleva kohtuasja võimalikuks liitmiseks kohtuasjadega T-462/07, T-482/07, T-495/07 ja T-497/07, ei oma siinkohal tähtsust.

102 Käesoleva kohtuotsuse punktis 98 esitatud kaalutlustel tuleb aga apellatsioonkaebuse neljas väide tagasi lükata.

103 Kuna nõustuda ei saa ühegi väitega neljast, mille apellandid oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitasid, tuleb apellatsioonkaebus rahuldamata jätta.

Kohtukulud

104 Kodukorra artikli 184 lõikes 2 on ette nähtud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse.

105 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

106 Kuna komisjon on nõudnud kohtukulude väljamõistmist Repsol Lubricantes y Especialidadeselt, Repsol Petróleolt ja Repsolilt ning kuna viimati nimetatud on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb käesoleva apellatsioonimenetlusega seotud kulud nendelt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**

2. **Mõista kohtukulud välja Repsol Lubricantes y Especialidades SA-lt, Repsol Petróleo SA-lt ja Repsol SA-lt.**

Allkirjad